

Paweł Urbaniak

Uniwersytet Wrocławski

ORCID 0000-0001-7212-6989

Koncepcje licencjonowanego dostępu do dziennikarskiej profesji w wybranych systemach medialnych

W większości krajów demokratycznych dostęp do zawodu dziennikarskiego jest w pełni swobodny. Także w Polsce zgodnie z zapisami ustawy *Prawo prasowe*¹ państwo dystansuje się od oceny kwalifikacji merytorycznych i etycznych osób pretendujących do uprawiania dziennikarstwa. Ustawodawca nie określa żadnych kryteriów materialnoprawnych dostępu do zawodu. Niektóre systemy medialne posiadają jednak pozarynkowe mechanizmy ograniczania dostępu kandydatom do zawodu dziennikarskiego. Najczęściej polegają one na powierzeniu przez ustawodawcę przyznawania uprawnień dostępu do zawodu korporacjom zawodowym. Z pewnością ograniczenie dostępu do zawodu dziennikarza, umożliwienie jego realizacji tylko osobom, które wypełnią odpowiednie warunki określone przez dziennikarskie środowisko lub wybrane jego instytucje jest najwyższym stopniem samokontroli środowiska dziennikarskiego. Wprowadzanie swoistych licencji może być oczywiście także skutecznym sposobem kontroli osób realizujących zawody medialne przez władzę państwową. Przekonanie o słuszności takiego rozwiązania było dość powszechne w europejskich krajach po II wojnie światowej. Miało to sprzyjać przede wszystkim kontroli wspieranych światopoglądów i ideologii, zwłaszcza w warunkach silnie konkurujących ze sobą idei politycznych. Poddawane silnej kontroli państwowej media w autorytarnych systemach politycznych opierały się oczywiście także na ograniczonym dostępie do zawodu, co pozwalało na selektywny dobór dziennikarzy mogących uzyskać umożliwiającą wykonywanie pracy dziennikarską legitymację. Kolejne dekady były czasem porzucania, najpierw przez kraje demokratyczne, później – już w latach dziewięćdziesiątych XX wieku – postkomunistyczne, przekonania o słuszności licencjonowanego dostępu do zawodów medialnych, a coraz większej siły nabierała idea wolności słowa, stojąca w sprzeczności z koncepcją licencjonowanego dostępu do zawodu dziennikarza. Dziennikarskie licencje pozostały dość archaiczną formą kontroli pracowników mediów, obecną jednak wciąż w licznych krajach współczesnego świata. Licencja jest warunkiem wykonywania zawodu m.in. w licznych krajach Ameryki Łacińskiej, w krajach arabskich i krajach komunistycznych. Mniej

1 Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, Dz.U. 1984 Nr 5 poz. 24.

charakterystyczne są one natomiast dla krajów demokratycznych, pozostają rzadkością w Europie. Tendencja do odchodzenia od licencjonowanego dostępu do zawodu związana jest z jednej strony z utratą przez media instytucjonalnej elitarności, a z drugiej z coraz silniejszą pozycją mediów działających w internetowym środowisku oraz z coraz większym znaczeniem dziennikarstwa obywatelskiego, ze swej natury wymykającego się założeniom jakichkolwiek licencji.

Motywacje licencjonowania zawodu dziennikarza

Jeśli spojrzymy na mechanizmy ograniczania dostępu do zawodu dziennikarza w różnych krajach, okaże się, że mają one – według deklaracji podmiotów je ustanawiających – różne uzasadnienia. Zwykle sprowadzają się one do argumentów, według których selekcyjny dobór pracowników mediów może wpłynąć na wzrost profesjonalizmu w obrębie środowiska dziennikarskiego czy zwiększoną odpowiedzialność za słowo. W Rwandzie na przykład ograniczanie dostępu do zawodu dziennikarskiego ma wpływać na eliminację osób mogących wywoływać niepokoje społeczne, których eskalacja doprowadziła w tym kraju do ludobójstwa w 1994 r. Do tych tragicznych wydarzeń przyczyniły się bez wątpienia tamtejsze media, wśród których były też nawołujące do rozlewu krwi². Tam na straży mediów i publicznego wypowiedzania się stoją instytucje mające jednoznacznie państwowe ukonstytuowanie. W krajach demokratycznych, szczególnie tych europejskich, dostęp do zawodu dziennikarskiego – przynajmniej w wymiarze rynkowym – jest w pełni swobodny. Nieliczne systemy medialne posiadają pozarynkowe mechanizmy ograniczania dostępu kandydatom do zawodu dziennikarskiego. Spośród europejskich krajów, szczególnie w państwach modelu spolaryzowanego pluralizmu wyróżnionego przez Paolo Manciniego i Daniela Hallina „istnieją [...] ważne formy uznania zawodu dziennikarza przez państwo”³, które czynią status dziennikarzy zbliżonym do statusu lekarzy czy prawników. Przykład kilku krajów tego modelu jest ciekawy, bowiem w żadnych innych systemach demokratycznych dziennikarstwo nie osiągnęło stopnia autonomii zbliżonego do niezależności, jaką posiadają środowiska dwóch wymienionych wyżej zawodów, czyli prawników i lekarzy, przejawiającego się przywilejem dopuszczania nowych kadr do profesji przez samo środowisko pracowników mediów. Jak zauważają autorzy *Systemów medialnych*, wynika to z faktu, że w większości społeczeństw tylko tym dwóm zawodom przypisuje się wykorzystywanie swoistej „wiedzy tajemnej”⁴. Pracownicy mediów w większości społeczeństw takiej pozycji nie mają. Jako środowisko zawodowe nie mogą więc liczyć na silną autonomię w swoich działaniach. Inaczej sytuacja wygląda natomiast w przypadku kilku systemów medialnych modelu śródziemnomorskiego.

2 Zob. E. Armijo, *Building open societies: Freedom of the press in Jordan and Rwanda*, „International Journal of Communications Law and Policy” 2009, iss. 13, s. 38.

3 D. Hallin, P. Mancini, *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*, tłum. M. Lorek, Kraków 2007, s. 113.

4 Tamże, s. 35.

Licencje w krajach europejskich

Spośród krajów modelu śródziemnomorskiego, w których dostęp do zawodu dziennikarskiego jest w pewnym stopniu ograniczony koniecznością pozyskania licencji, na początek można wymienić Włochy⁵. W 1963 r. decyzją włoskiego parlamentu powołano bowiem do życia Krajową Radę Dziennikarzy (*Consiglio Nazionale dell'Ordine dei Giornalisti*), a wszyscy, którzy chcą wykonywać swój zawód z równoczesnym posiadaniem dziennikarskiej legitymacji, muszą przynależeć do tej organizacji. Tym samym stowarzyszenie odgrywa istotną rolę w zakresie kontroli dostępu do zawodu, reguluje i określa bowiem warunki wejścia adeptów sztuki dziennikarskiej do środowiska i zawodu. Rada prowadzi rejestr dziennikarzy a o wpis do niego mogą ubiegać się osoby spełniające określone warunki. Konieczne jest ukończenie 21. roku życia, odbycie co najmniej 18-miesięcznego stażu w redakcji lub agencji prasowej, a także wykazanie się specjalistycznymi umiejętnościami i wiedzą, które są weryfikowane podczas egzaminu organizowanego przez Krajową Radę Dziennikarzy. Po pozytywnej ocenie stażu, początkujący dziennikarz podchodzi do egzaminu weryfikującego wiedzę zawodową. Jego pomyślne zaliczenie pozwala na otrzymanie licencji zawodowej. Egzamin składa się z części pisemnej i ustnej. Test pisemny składa się natomiast z trzech sekcji. Pierwsze zadanie polega na napisaniu tekstu dotyczącego jednego z wyznaczonych tematów. W drugim zadaniu egzaminowany musi napisać streszczenie długiego raportu. Wreszcie kandydat do zawodu staje przed koniecznością udzielenia odpowiedzi na sześć pytań dotyczących kwestii prawnych, etycznych, historii włoskich mediów czy zawodowego żargonu. Cały egzamin pisemny trwa osiem godzin. Po zaliczeniu części pisemnej kandydat staje przed komisją w trakcie ustnego egzaminu, podczas którego padają głównie pytania dotyczące etyki zawodowej i prawa mediów. Egzamin jest przeprowadzany dwa razy w roku w Rzymie, a w skład komisji egzaminacyjnej wchodzi wskazani przez Krajową Radę Dziennikarzy pracownicy mediów mogący wykazać się co najmniej dziesięcioletnim stażem, a także dwaj sędziowie Sądu Apelacyjnego.

Włoski system mediów obarczony jest oczywiście swoistym paradoksem. Z jednej strony jest on jednym z najbardziej selektywnych systemów medialnych w demokratycznej części świata, z drugiej natomiast choćby przez Hallina i Manciniego uznany został za system o niskim poziomie profesjonalizmu. Związane jest to między innymi z faktem, że tak jak cały system włoskich mediów, tak i funkcjonowanie Krajowej Rady Dziennikarzy odznaczają się silnym paralelizmem politycznym.

Także we Francji występuje organizacja mająca uprawnienia ograniczania dostępu do zawodu dziennikarskiego o nazwie Komisja do spraw Legitymacji Dziennikarskich (*Commission de la Carte*), która działa w sposób zbliżony to włoskiej Krajowej Rady Dziennikarzy⁶. Także jest pozarządową organizacją, która ma kompetencje wydawania dziennikarskich licencji. Podobnie jak we Włoszech, legitymacja nie jest narzędziem niezbędnym do funkcjonowania w medialnej rzeczywistości, jest przywilejem ułatwiającym uzyskiwanie akredytacji na oficjalne wydarzenia organizowane przez państwowe instytucje, a ponadto daje kilka korzyści, m.in. pozwala na

5 S. Splendore, *Italy. Transparency as an inspiration*, [in:] *The European handbook of media accountability*, red. T. Eberwein, S. Fengler, M. Karmasin, London–New York 2018.

6 O. Baisnée, L. Balland, V. Zambrano, *France. Media accountability as an abstract idea?*, [in:] *The European handbook...*

ulgi podatkowe i zniżki na przejazdy wybranymi środkami publicznego transportu⁷. O legitymację dziennikarską może starać się każdy, kto pracuje na więcej niż pół etatu w dziennikarskim zawodzie. Choć legitymacja nie jest warunkiem koniecznym do wykonywania pracy dziennikarskiej, to znacząco ułatwia dostęp do wielu wydarzeń i informacji, zwłaszcza tych, które są organizowane lub w posiadaniu których są instytucje państwowe. Działania dziennikarskie regulują we Francji zapisy kodeksu pracy oraz dokumentu o nazwie *Ogólnokrajowy układ zbiorowy pracy dla dziennikarzy przekształcony 27 października 1987 r. (La convention collective nationale de travail des journalistes refondue le 27 octobre 1987)*. W dokumencie tym pojawiają się zapisy określające warunki jakie spełnić powinien kandydat do zawodu dziennikarskiego. W myśl zapisów francuskiego kodeksu pracy, by uzyskać legitymację dziennikarską konieczne jest regularne wykonywanie pracy dziennikarskiej, realizowanie dziennikarskich powinności jako głównego rodzaju aktywności zawodowej oraz uzyskiwanie z tego tytułu zasadniczego dochodu.

Historia licencjonowania dostępu do zawodu dziennikarskiego we Francji sięga 1936 r., kiedy po raz pierwszy zebrała się Komisja ds. Legitymacji Dziennikarzy Zawodowych. Od początku opierała się ona na definicji zawodu dziennikarskiego (która obowiązuje do dziś) zakładającej, że dziennikarz zawodowy to osoba, której głównym zajęciem, stałym i wynagradzanym, jest wykonywanie swego zawodu w mediach francuskich lub francuskiej agencji informacyjnej i która czerpie z niej główne zasoby niezbędne do jej istnienia⁸. Karta do II wojny światowej nie cieszyła się powszechnym zainteresowaniem ze strony pracowników mediów, nie była też obowiązkowa. Wojna zmieniła stosunek do licencjonowania zawodu. Komisja ds. Legitymacji Dziennikarzy Zawodowych zmieniła się w organ mający pełnić funkcję oczyszczającą. Zgodnie z powojennymi założeniami, aby móc pracować w mediach, dziennikarze musieli posiadać nową legitymację prasową, która była wydawana przez Komisję po upewnieniu się, że wnioskodawca nie skompromitował się współpracą z prasą kolaboracyjną w okresie okupacji. Ten okres weryfikacyjny zakończył się w czerwcu 1946 r., legitymacja przestała wtedy też mieć charakter obowiązkowy. Jednak zawarty i przedłużany w kolejnych latach *Ogólnokrajowy układ zbiorowy pracy dla dziennikarzy* stanowi, że firma medialna nie może zatrudniać przez okres dłuższy niż trzy miesiące dziennikarzy, którzy nie posiadają legitymacji zawodowej⁹.

Dostęp do zawodu dziennikarskiego chroniony, czy też ograniczany jest przez dziennikarską korporację także w Belgii, gdzie na mocy ustawy o ochronie i uznaniu tytułu dziennikarza zawodowego wprowadzone zostało rozróżnienie na dziennikarzy zawodowych i dziennikarzy ekspertów. Ci pierwsi muszą spełnić kilka podstawowych kryteriów, m.in. mieć skończone 21 lat, uczestniczyć w redagowaniu dzienników, czasopism, programów radiowych i telewizyjnych lub serwów agencyjnych, praca dziennikarska musi stanowić główne źródło dochodu,

7 Więcej na temat licencjonowanego dostępu do dziennikarskiej profesji w: S. Strasser, *Registering reporters: How licensing of journalists threatens independent news media*, Washington 23.11.2010, [on-line:] https://www.cima.ned.org/wp-content/uploads/2015/02/CIMA-Licensing_of_Journalists.pdf – 20.09.2024.

8 *Notre histoire*, CCIJP, [on-line:] <http://www.ccijp.net/article-1-histoire-de-la-carte-de-presse.html> – 20.09.2024.

9 Tamże.

muszą wreszcie mieć co najmniej dwuletnie doświadczenie w pracy dziennikarskiej. Tytuł dziennikarza eksperta przysługuje natomiast dziennikarzom, którzy realizują swoje obowiązki w specjalistycznych redakcjach podejmujących tematy wymagające wiedzy fachowej. Organizacją przyznającą zarówno jeden, jak i drugi tytuł dziennikarskiej przynależności jest Komisja Kart Prasowych powołana królewskim dekretem z 1994 r.

Jak zauważa Joanna Taczkowska w wyżej wymienionych krajach regulacje zawarte w normach prawa stanowionego definiują pojęcie zawodu oraz relacji zachodzących pomiędzy osobami wykonującymi zawód dziennikarski a pracodawcą lub innymi osobami, na których rzecz wykonywana jest działalność. Środowisko dziennikarskie zobowiązane zostało natomiast, ale także zyskało przywilej, zdefiniowania pojęcia „działalności dziennikarskiej”¹⁰.

Dostęp do zawodu dziennikarskiego w Polsce

W polskich warunkach prawnych, ale i większości europejskich systemów medialnych, status dziennikarza nadają w zasadzie przedsiębiorstwa medialne zatrudniające dziennikarza i powierzające mu dziennikarskie zadania. Osoba nie nadaje sama sobie statusu dziennikarza. Pominięcie przez ustawodawców w systemach demokratycznych wymogów formalnych i materialnych dostępu do zawodu dziennikarza oczywiście nie jest przypadkowe, jest raczej wynikiem pewnego aksjologicznego stanowiska, zgodnie z którym ustawodawcy dostrzegają „w dziennikarzu przede wszystkim obywatela, który korzysta z wolności osobistej, a dopiero w dalszej kolejności profesjonalistę, dla którego wolność prasy stanowi zasadę ustrojową potwierdzającą prawa podmiotowe, ale niestanowiącą samoistnego ich źródła”¹¹.

Przypomnijmy, że w myśl polskiej ustawy prasowej dziennikarzem jest osoba zajmująca się redagowaniem, tworzeniem lub przygotowywaniem materiałów prasowych, pozostająca w stosunku pracy z redakcją albo zajmująca się taką działalnością na rzecz i z upoważnienia redakcji. W polskiej rzeczywistości medialnej status dziennikarza otrzymuje osoba, która spełnia trzy podstawowe kryteria: (1) posiada umiejętności i wiedzę potrzebne do przygotowywania i/lub opracowywania materiałów medialnych; (2) wykonuje działania wpisujące się w szersze działania organizacji jaką jest redakcja; (3) jest upoważniona do działania na rzecz redakcji. W opinii Taczkowskiej tylko trzecie kryterium, związane z posiadaniem upoważnienia redakcji, ma charakter bezwzględny, a jego niespełnienie uniemożliwia staranie się o status dziennikarza. Innymi słowy tylko upoważnienie instytucji medialnej (głównie w formie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej) jest swoistym weryfikowalnym glejtem potwierdzającym status, pozostałe kryteria są trudno sprawdzalne, ale i na potrzeby określania statusu dziennikarza niestosowalne. Nikt – poza zatrudniającą i zlecającą instytucją medialną – nie weryfikuje w Polsce – i niemal wszystkich europejskich krajach – kompetencji potrzebnych do realizacji dziennikarskich powinności. Gdy w 2011 r. Tomasz Lis szukał pracowników do zakładanego wówczas

10 *Les Commissions d'agrégation*, Association des journalistes professionnels, [on-line:] <https://www.ajp.be/commissions-agregation> – 20.09.2024].

11 J. Taczkowska, *Zawód dziennikarza w Polsce. Między misją a posłannictwem*, Bydgoszcz 2012, s. 191.

portalu naTemat, w ogłoszeniu rekrutacyjnym pisał: „Nie musisz wiele umieć. Ale musisz dużo chcieć”. Chociaż w haśle tym jest sporo prowokacji, a przyjęci do pracy musieli wykazać się pewnymi kompetencjami, to pokazuje ono, że instancją nadającą status dziennikarza jest wyłącznie instytucja zatrudniająca, często jedna konkretna osoba, np. właściciel firmy lub redaktor naczelny. Dlatego też, wbrew powszechnym opiniom, nie sposób uznać zawodu dziennikarskiego za w pełni otwarty. Decydują o tym występujące bariery o charakterze pozaprawnym – o włączeniu do zawodowego środowiska dziennikarskiego i wyłączeniu decyduje podmiot rynkowy o medialnym profilu. Zdobycie dyplomu ukończenia studiów dziennikarskich, posiadanie umiejętności niezbędnych do wykonywania czynności związanych z zawodem dziennikarskim nie gwarantuje statusu dziennikarza. Ten jest bowiem uzależniony od spełnienia wymogu formalnoprawnego jakim jest uzyskanie upoważnienia do działania na rzecz redakcji.

Funkcje licencji dziennikarskiej

Wróćmy jeszcze na chwilę do licencjonowanego dostępu do zawodu dziennikarskiego. W swym idealnym założeniu licencja dziennikarska mogłaby bowiem być gwarantem jakości dziennikarskiej. Egzamin sprawdzający kompetencje i wiedzę, mógłby być swoistym sitem zatrzymującym w drodze do przywileju publicznego komunikowania osoby nieposiadające wystarczających umiejętności, wiedzy i ewentualnie kompetencji etycznych (choć te najtrudniej poddać miarodajnym testom). Problem w tym, że środowiska dziennikarskie tworzone przez osoby z licencjami, wcale nie wyróżniają się pozytywnie – zarówno pod względem profesjonalizmu, jak i respektowania etycznych standardów – na tle innych środowisk medialnych. Poza tym, niestety, na zasady przyznawania certyfikatów zwykle mniejszy lub większy wpływ ma władza państwowa, która licencję może wykorzystywać dla kontrolowania i inspirowania dla własnych korzyści osób pracujących dla mediów.

Współcześnie temat licencjonowanego dostępu do zawodu dziennikarskiego odżywa za sprawą coraz większego znaczenia dla komunikacji publicznej mediów cyfrowych, które wymagają uregulowania na poziomie prawnym, jak i samoregulacyjnym. W najmniejszym bowiem stopniu podlegają one środowiskowej kontroli. Nieprzerwanie aktualne jest więc pytanie o sens licencjonowania dostępu do dziennikarskiej profesji, a staje się ono szczególnie aktualne w sytuacji, w której każdy, kto ma dostęp do Internetu, zyskuje równocześnie możliwość pozyskania odbiorców (także masowych) swoich komunikatów. Rodzi to pokusę ograniczenia dostępu tym, którzy z jakiegoś powodu stają się nadawcami dysfunkcyjnymi wobec społeczeństwa. Równocześnie tego typu myślenie może być swoistą furtką dla ograniczania wolności słowa osobom niewygodnym wobec potencjalnych podmiotów (lub ich mocodawców) mogących odbierać przywilej budowania przekazów o charakterze medialnym.

W ostatnim czasie mieliśmy do czynienia z kilkoma co najmniej poważnie dyskutowanymi propozycjami wprowadzenia licencji dziennikarskiej w krajach o silnie demokratycznej tradycji. Przykładowo w Stanach Zjednoczonych senator Bruce Patterson przedstawił w 2010 r. projekt ustawy o rejestrowaniu dziennikarzy. Według jej założeń miałyby istnieć lista profesjonalnych dziennikarzy, mających

istotne przywileje związane m.in. z prawem do uczestnictwa w wydarzeniach o charakterze państwowym. O wpisaniu na listę miałyby decydować specjalna rada, a warunkiem ubiegania się o to miałyby być wykształcenie dziennikarskie, co najmniej trzyletni staż pracy w zawodach dziennikarskich, zdobyte nagrody za aktywność dziennikarską, ale także „dobry moralny charakter” i akceptowalne „standardy etyczne”¹². Szczególnie te ostatnie kryteria, mogłyby być łatwo wykorzystywane do eliminacji dziennikarzy na przykład niewygodnych ze względu na reprezentowane poglądy polityczne. Propozycja Pattersona była poważnie dyskutowana w amerykańskim Kongresie, choć nie spotkała się z akceptacją większości zasiadających w nim kongresmenów i tym samym nie znalazła urzeczywistnienia w formie dokumentu prawnego.

Na gruncie europejskim przykładem propozycji zwiększenia kontroli nad autorami wypowiedzi dziennikarskich zamieszczanych w internecie, w tym blogerów, był projekt ustawy francuskiego senatora Jeana-Louisa Massona, zgodnie z którym autorzy wszelkich tekstów informacyjnych zamieszczanych w internecie mieliby obowiązek podpisania każdego tekstu swoim imieniem i nazwiskiem, adresem i numerem telefonu¹³. Propozycja także nie znalazła powszechnej akceptacji we francuskim parlamencie. Z pewnością jednak kwestie regulacji prowadzenia działalności dziennikarskiej w mediach internetowych będą przedmiotem debaty w najbliższych latach tak we Francji, jak i innych krajach europejskich czy na poziomie ustawodawstwa europejskiego.

Wydaje się, że w obecnej chwili zdecydowanie dominuje przekonanie o słuszności pozostawienia zawodów dziennikarskich wolnymi, ze swobodnym do nich dostępem. Tak więc pozostajemy w uwarunkowaniach społeczno-prawnych, w których na jakość mediów pozostaje wpływać albo przy pomocy rozwiązań regulacyjnych, albo rozwiązań samoregulacyjnych. Te drugie nie mają kategorię charakteru i możliwości eliminowania wybranych podmiotów ze środowiska dziennikarskiego, ale mają za zadanie piętnować działania niepożądane, a także doceniać i inspirować działania zgodne ze standardami profesjonalizmu i etyki dziennikarskiej.

Bibliografia

- Armijo E., *Building open societies: Freedom of the press in Jordan and Rwanda*, „International Journal of Communications Law and Policy” 2009, iss. 13, s. 26–48.
- Baisnée O., Balland L., Zambrano V., *France. Media accountability as an abstract idea?*, [w:] *The European handbook of media accountability*, red. T. Eberwein, S. Fengler, M. Karmasin, Routledge, London–New York 2018.
- Hallin D., Mancini P., *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*, tłum. M. Lorek, Kraków 2007.

12 J. Winter, *Michigan considers law to register journalists*, Fox News, 28.05.2010, [on-line:] <https://www.foxnews.com/us/michigan-considers-law-to-register-journalists> – 20.09.2024.

13 *The end of bloggers' anonymity in France?*, European Digital Rights, 2.06.2010, [on-line:] <https://edri.org/our-work/edriagramnumber8-11law-anonymity-bloggers-france> – 20.09.2024.

- Les Commissions d'agr ation*, Association des journalistes professionnels, [on-line:] <https://www.ajp.be/commissions-agreation> – 20.09.2024.
- Notre histoire*, CCIJP, [on-line:] <http://www.ccijp.net/article-1-histoire-de-la-carte-de-presse.html> – 20.09.2024.
- Splendore S., *Italy. Transparency as an inspiration*, [w:] *The European handbook of media accountability*, red. T. Eberwein, S. Fengler, M. Karmasin, London–New York 2018.
- Strasser S., *Registering reporters: How licensing of journalists threatens independent news media*, Washington, 23.11.2010, [on-line:] https://www.cima.ned.org/wp-content/uploads/2015/02/CIMA-Licensing_of_Journalists.pdf – 20.09.2024.
- Taczkowska J., *Zaw d dziennikarza w Polsce. Mi dzy misj  a posłannictwem*, Bydgoszcz 2012.
- The end of bloggers' anonymity in France?*, European Digital Rights, 2.06.2010, [on-line:] <https://edri.org/our-work/edriagramnumber8-11law-annonimity-bloggers-france> – 20.09.2024.
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, Dz U. 1984 Nr 5 poz. 24.
- Winter J., *Michigan considers law to register journalists*, Fox News, 28.05.2010, [on-line:] <https://www.foxnews.com/us/michigan-considers-law-to-register-journalists> – 20.09.2024.

Streszczenie

Dziennikarze poddawani są w większości systemów medialnych podwójnej kontroli: po pierwsze poprzez narządza regulacyjne tworzone i kierowane przez instytucje administracji państwowej, po drugie natomiast przez samo środowisko dziennikarskie odpowiedzialne za kreowanie systemu odpowiedzialności mediów, na który składają się wszelkie instrumenty samoregulacyjne mające na celu podnoszenie stopnia profesjonalizmu i etyki u krajowych dziennikarzy. Najwyższym stopniem samokontroli  rodowiska dziennikarskiego jest natomiast licencjonowany dostęp do dziennikarskiej profesji. Artykuł za cel obejmuje omówienie różnych koncepcji i sposobów licencjonowanego dost pu do wykonywania zawodu dziennikarza. Wskazuje konkretne przykłady tego typu rozwi zań. Wreszcie tak e mierzy si  pytaniem o funkcje licencjonowanego dost pu do realizacji dziennikarskich powinności.

Słowa kluczowe: media, dziennikarstwo, samoregulacja mediów, licencja, profesja

Concepts of licensed access to the journalistic profession in selected media systems

Abstract

Journalists are, in most media systems, subjected to two forms of control: firstly through regulatory tools created and directed by state administration institutions, and secondly by the journalistic community itself responsible for creating a system of media accountability, which consists of all self-regulatory instruments aimed at raising the degree of professionalism and ethics in national journalists. The highest level of self-regulation of the journalistic community, on the other hand, is the licensed access to the journalistic profession. The article takes as its aim the discussion of different concepts and ways of licensed access to the journalistic profession. It points out concrete examples of such solutions. Finally, it also addresses the question of the function of licensed access to fulfil journalistic duties.

Keywords: media, journalism, media self-regulation, license, profession